СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 175. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 30-го липня 1938. No. 175. Jersey City, N. J., Saturday, July 30, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": Bergen 4-0237. — Кол. У. Н. Союзу: Bergen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АДВОКАТИ ПРОТИ РУЗВЕЛТОВИХ РЕФОРМ

КЛІВЛЕНД (Огайо). — Конвенція Американської Адвокатської Палати зазначила виразно свою опозицію проти реформ президента Рузвелта, ухвалюючи кілька резолюцій, звернених проти ріжних нових реформ, заведених за Рузвелтової адміністрації. Між іншим осуджено так звані „азбучні" ради на тій основі, що, мовляв, вони захоплюють собі безправно судейські права.

Зате конвенція відкинула резолюцію проти переслідування меншин у Німеччині та резолюцію проти номінації Блека членом Найвищого Суду Злучених Держав.

ВИБОРЧА КАМПАНІЯ ДОХОДИТЬ АЖ ДО ВЖИВАННЯ ВІЙСЬКА.

МЕМФИС (Тенесі). — Стейтовий губернатор Бравнінг приказав 6 компаніям національної ґвардії не виходити на літні маневри, а остатися в стейті. Противники політичної машини губернатора кажуть, що він наміряє вжити війська для роблення натиску на вибори, що мають відбутися наступного вівтірка.

ЗА ОБМЕЖЕННЯ ВЖИВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ФОНДІВ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Волш, член сенатського комітету для виборчих видатків, виступив з публичною заявою, що наступна сесія конґресу повинна обмежити права уряду вживати урядові гроші для позискування виборців правлячій партії.

РОБІТНИЧА ЮНІЯ ПРОТИ ПАРТІЇ ПРАЦІ.

БОФАЛО (Ню Йорк). — Конвенція друкарської юнії ухвалила резолюцію проти творення окремої робітничої партії, як, наприклад, Американської Партії Праці, та заявилася за те, щоби при кожних виборах робітничі організації вели безпартійну політику, попираючи своїх прихильників та „караючи" своїх противників.

ВБИТО ВІДОМОГО БАНДИТА БРАЗИЛІЇ.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — У битві з поліцією згинув одноокий Лампао, „публичний ворог Бразилії ч. 1", що 20 років грабував і вбивав людей у північно-східній частині краю. В битві згинули теж 11 товаришів бандита та його любка. Між іншим він був звісний з того, що вирізував жінкам язик за необережне слово проти нього.

„ФАДЕР ДІВАЙН" КУПУЄ НОВИЙ „РАЙ".

ПОКІПСІ (Ню Йорк). — Прихильники „фадера Дівайна", відомого муринського проповідника, закупили для секти маєток Гавленда Спенсера в Крум Елбов, у місті Лойд, у повіті Улстер, положений напроти маєтку президента Рузвелта.

ГРОМОВА БУРЯ ЗДЕРЖУЄ РУХ НА ПІДЗЕМНІЙ ЗАЛІЗНИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Коротка, але сильна буря з громами, що навістила Ню Йорк у четвер коло 6. години зполудня, здержала рух на підземній залізниці системи „Індепендент" на три чверти години. Підчас бурі грім ударив у дві церкви в Брукліні, в кілька дерев та в кілька телеграфічних стовпів. У людях випадків не було.

ОДНІ ОКРАШУЮТЬ, ІНШІ...

НЮ ЙОРК. — Нерозслідженi досі люди ушкодили стінні образи на мурах коридора Нюйорського Шпиталю. Портрети кількох лікарів попробивані гострим предметом.

КРІВАВА БІЙКА В ЮНІЇ.

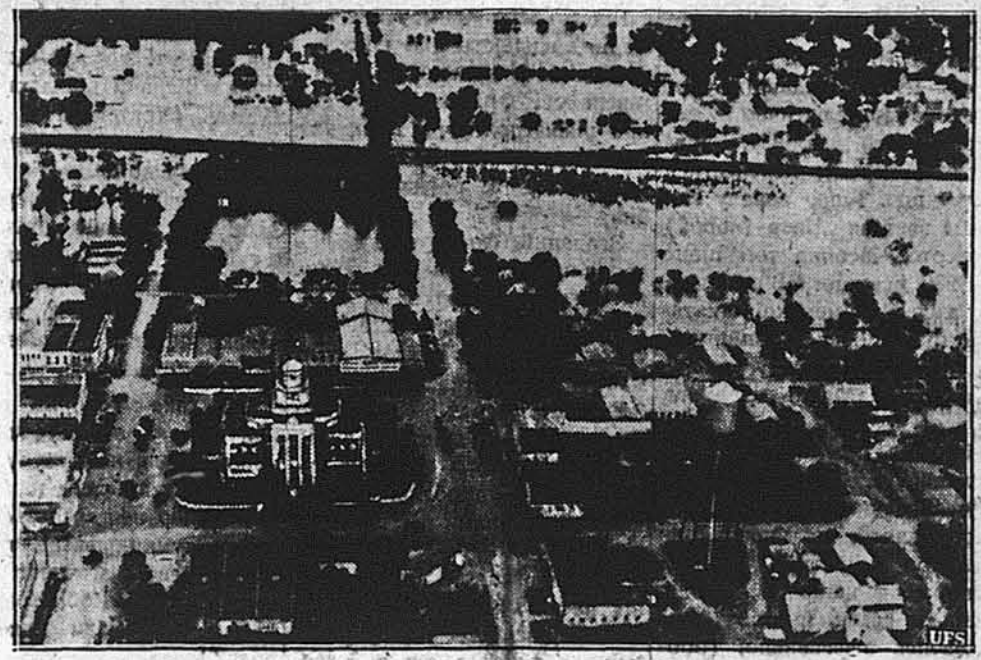
НЮ ЙОРК. — Підчас рахування голосів, віддаких у юнії моряків, прийшло між фракцією комуністів і фракцією, противкомуністів до двох бійок. Одного чоловіка пострілено, а кількох інших тяжко побито.

ФАТАЛЬНИЙ АВТОВИЙ ВИПАДОК ВИКЛИКУЄ ПУБЛИЧНЕ ОБУРЕННЯ.

ЛЕЙК ДЖОРДЖ (Ню Йорк). — В околиці зростає громадянське обурення проти місцевої поліції за те, що вона не потягає до відповідальности виновника автомобільного випадку, через котрий 16. червня згинули два дівчата. Нечинність поліції приписують тому, що виновником випадку є 18-літній син високого судді, Френсиса Мартина.

РОБІТНИЧА РАДА УНЕВАЖНЮЄ ЮНІЙНИЙ КОНТРАКТ.

ВАШИНҐТОН. — Краєва Рада Робітничих Відносин уневажнила контракт юнії машиністів, приналежної до Американської Федерації Праці, з одною корпорацією в Індіяні на тій основі, що машиністи вибрали своєю представницею юнію, що належить до Комітету Промислової Організації.

НАСЛІДКИ ЗЛИВНИХ ДОЩІВ.

Вид з повітря на місто Сан Саба, в стейті Тексас, залитому водами ріки Сан Саба, що піднеслися внаслідок зливних дощів. Понад пів тисячі людей знайшлися тут без даху над головою й мусіли шукати притулку в бизнесовій частині міста довкола судового будинку, що показаний на середині світлини з лівого боку.

ПОГИБ У КРАТЕРІ ВИГАСЛОГО ВУЛЬКАНУ.

Ісаак Вальдовінос, член Клюбу Дослідників, вибрався з трьома товаришами на розсліди кратеру вигаслого вулькану Іхтасігватль в місцевості Амекамека, Мексико. При розсліді кратеру він став на хиткий камінь і впав з ним у глибоку прірву. Заки товариші добилися до нього і дістали його зо снігу, він уже був так ослаблений, що скоро потім помер.

„ТО ЦО ІННЕГО".

Є народня приповідка: Бачиш чуже під лісом, а не бачиш свого під носом. Вона нагадується, коли читаємо про таку подію: У Тарнові став перед судом учитель Ф. Ценґло з села Пустков, пов. Дембіца, якого обвинувачують, що зачинив на кілька годин у темній коморі 7-мох 11—12- літніх учнів, що підчас науки ґеоґрафії в школі викликали бійку, вживаючи притому ріжних речей, м. ін. теж ножів. Учитель оправдував свій учинок конечністю, бо в селі зростає здичіння так, що вчительки просто бояться приходити до школи. Вчителя засудили на 2 тижні вязниці з зприпиненням. Це все сталося недалеко Кракова, звідки „промінює" на всю околицю відомий краківський Іцко (Ілюстрований Курер Цодзенни), що майже кожного дня поміщує статті про „дикі східні креси", про потребу нести туди некресову, західню культуру, та про акцію висилання на схід і південь мандрівних таборів польських студентів.

БУДУТЬ ЗАКЛАДАТИ ФАШИСТІВСЬКІ ВІДДІЛИ В АЛБЕРТІ.

Представник „Краєвої Партії Злуки", як зве себе канадійська фашистівська партія, Вилйем Борел у Калґарах, заявив, що ця партія наміряє зорганізувати фашистівські відділи в Едмонтоні, Калґарах та інших албертійських містах. Така мала група вже існує в Калґарах. Борел сказав, що інструкції щодо організування груп мають надійти з Торонта.

П. РУДНИЦЬКІ ВЕРНУЛИСЯ ДО ЕВРОПИ.

У середу рано, 27. липня ц. р., виїхали кораблем „Европа" з поворотом до рідного краю п. Марія Сокіл і п. Антін Рудницький, що перебували в Америці кілька місяців, концертуючи на користь першого українського шпиталю у Львові. Вони теж брали участь у творенні фільми „Запорожець за Дунаєм", що її продукує Авраменко Филм Ко.

Панство Рудницькі мають надію бути знову в Америці в осени.

МАСОВІ РЕВІЗІЇ Й АРЕШТУВАННЯ ДІТЕЙ У СТАВЧАНАХ КОЛО ЛЬВОВА.

Почавши від 18. червня ц. р., поліція переводить що дня масові ревізії та арештування в селі Ставчани коло Львова між т. зв. доростом, себто хлопцями від 11 до 18 років. Усіх арештованих відставляють до арешту в Городку, звідкіля деяких відвозять до Львова, м. ін. Денися Миколу. Арештованим закидають, що вони створили „військові відділи" (!), вчилися військових вправ, співали пісні, слухали викладів з історії України, яку викладав їм Денис Микола (16 літ), зберігали безоглядну дисципліну та послух, за зломання яких карали буком і т. д. Все це вони нібито робили на пасовиську підчас пасення худоби. Арештованим відбирають деревляні кріси та дитячі пістолі на корки! Невже звичайна дитяча забава у „військо" була така страшна і ґрізна для Польщі, що аж діти треба арештувати?!

ЗБОЖЕВОЛІЛИЙ ШОФЕР УБИВ ДВОХ ПОЛІЦАЇВ.

Михайло Гурвич, збожеволілий шофер у Принс Руперті, Б. К., застріляв на поліційній стації заступника поліційного інспектора Сервиса і смертельно зранив вистрілом з револьвера сержанта Гибсона. Вбивника застрілила опісля поліція в пивнім парлорі, де він був сховався й відстрілювався. Гурвич що перебував якийсь час у домі для божевільних у Ню Вестминстер, дістав візвання явитись у поліції за недозволений перехід пристанського доку в Принс Руперті.

ТАЄМНЕ ВБИВСТВО У РЕКШИНІ.

У Рекшині, пов. Бережани, згинув від револьверових стрілів таємних замаховців 29-літній Лев Снилик з Бережан. Снилик був організатором та одним з основників „Лугів" у Бережанщині і з тією метою поїхав до Рекшина. По дорозі зо стації до села посипалися до нього револьверові стріли зпоза придорожних дерев і важко зранили Снилика в голову та груди. Стріли були смертельні. На відгомін стрілів вибігли селяни з поблизьких хат і намагалися зловити двох убивників, які — стерроризувавши селян — утекли до лісу. Їх шукає поліція. До Рекшина приїхав слідчий суддя Польний, прок. Вежбіцкі, лікар і комісар поліції з поліційними агентами. Покійник залишив у Бережанах матір і трьох членів родини, якими опікувався по смерті свого батька-вчителя, що помер перед трьома роками. Тоді теж перервав свої студії в Богословській Академії у Львові, щоби працею в канцелярії адв. д-ра В. Бемка заробити на прожиток рідні. Тло і подробиці вбивства невідомі. В Бережанах загально говорять, що вбитий упав жертвою свого організаційного завзяття, за які йому нераз погрожували, та що вбивники приїхали за Сниликом аж на стацію Рекшин тим самим поїздом, яким приїхав і він.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ПРЕСА В КАНАДІ.

1929 р. мали большевики тільки 3 часописи, тепер мають їх аж 18 (з того 10 у Торонті, 5 у Вінніпеґу, 3 в Судбурах); щоденників є 2, 4 тижневики, 1 тримісячник. Виходять усіми головнішими мовами Канади; наклад 58 тисяч.

900 КМ. ЗА ПЯТЬ ДНІВ ПРОЛЕТІВ БУЗЬОК З БЕРЛІНА.

До Бутин під Львовом вернувся до свого гнізда бузьок, випущений у Берліні. Бузьок пролетів коло 900 км. впродовж пятьох днів. Виявилося, що цього бузька забрав з Бутин проф. Водзіцкі для проби.

БОЛЬШЕВИКИ ЗНОВ СЕБЕ „ЧИСТЯТЬ"

МОСКВА. — Большевицька газета „Звізда", що виходить на Далекому Сході, доносить, що там большевицька влада розпочала знову велику „чистку" своїх членів і урядовців. Бо серед них, як доносить „Звізда", загніздилося багато шпигунів і саботажистів, які працювали на користь Японії. „Звізда" погрожує, що „пронизувата большевицька влада під керуванням Сталіна їх усіх винищить". А „Ізвєстія" доносить, що також в Україні розпочато на широку скалю „чистку". Вже офіційно повідомлено, що Петровський, „президент" України, який двацять років вірно служив большевицькій ідеї, тепер усунений. На його місце прийшов якийсь Корниц. „Чистка" захопила також департамент публичного здоровля.

КОМІНТЕРН РОЗВЯЗАВ КОМУНІСТИЧНУ ПАРТІЮ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Як подає польська преса, у „Червонім Штандарі", нелеґальним органі польських комуністів, появився розпорядок комінтерну про розвязання центрального виконного комітету та всіх місцевих і окружних груп КПП. Комінтерн орґанізує нову польську комуністичну партію та назначить для неї виконний комітет. Всі партійні леґітимації КПП уневажнює, а хто ними послугувався, то того вважатимуть провокатором. Усіх 12 членів центрального комітету КПП розстрілено, або післано на заслання. Коло 300 визначних польських комуністів увязнено.

ПОЛЯКИ ОРҐАНІЗУЮТЬ ПІВОСЕЛІ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.

ЛЬВІВ. — У східній Галичині поляки повели широку акцію в справі зорганізування літніх півосель по наших селах. Агенція „Всхуд" повідомляє, що досі урухомлено вже понад 2,000 півосель у громадах з мішаним населенням у воєвідствах: львівському, станиславівському і тернопільському. До цих півосель ходить майже 80,000 наших дітей, яких „виховують" польки, що покінчили спеціяльні курси під проводом Т.Ш.Л. До цієї акції півосель поляки привязують велику вагу, сподіваючися в той спосіб побільшити свій „стан посяданя". Рівночасно по багатьох повітах польська влада заборонила українцям закладати садки „Рідної Школи". Заборони в останніх часах дістали такі українські села: Миців, Русинь, Гора, Будини, Вербіж і Осердів — всі сокальського повіту. Старовство в Жидачеві по довгих заходах дозволило тільки на один садок у Журавні.

НЕ ВПУСКАЮТЬ АМЕРИКАНЦІВ ДО СОВЄТІВ.

МОСКВА. — Американські туристи, в числі 66, добившись до совєтської пристані в Ленінграді, знайшлись у клопоті. Совєтська влада, яка побрала від них усі оплати за візи, тепер не хоче їх до Совєтів впустити, а тримає на кораблі. Вони вдались по поміч до американського амбасадора. Совєтські власті не подають причин, чому відмовляють їм вступу.

ЧЕСЬКО-НІМЕЦЬКЕ НАПРУЖЕННЯ НЕ МАЛІЄ.

ПРАГА. — Пропозиції чеського уряду, поставлені судетським німцям, останніх цілком не задоволяють. Вони оголосили заяву, що між чехами і німцями існує така велика прірва, що ледве чи її вдасться вирівняти. Проте представник англійського уряду, лорд Рунсімен, сидить далі в Празі, щоб ту прірву між чехами і німцями таки якось мирним способом вигладити.

ПОЛЬЩА ГОТОВА ДО РЕФОРМ.

ВАРШАВА. — З урядових кругів доносять, що Польща в найкоротшому часі приступить до далеко йдучих реформ, яких завданням буде облекшити долю своїх хліборобів. Уряд буде платити бонуси на експорт збіжжя, щоб у той спосіб піднести ціни. Цього року відбудуться вибори до громадських рад у 60,000 селах. Теперішній режім обіцяє польським хліборобам політичні полекші, а навіть годиться на поворот Вітоса й признання його провідником польських хліборобів. У той спосіб уряд хоче уникнути таких селянських страйків, получених з масовими розстрілами, які були минулого року.

НОВИЙ ПАСАЖИРСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

ЛОНДОН. — Англійці збудували новий пасажирський корабель, що матиме всі наймодерніші улаждення, крім великої скорости. Про занадто велику скорість англійці не дбали, керуючись досвідом, що тепер є багато таких пасажирів, які навіть воліють довше на морі оставатись. Цей корабель матиме 33,000 тон поемности і буде називатися іменем старого, розібраного корабля „Мавретанія".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

АМЕРИКАНСЬКІ ПИТАННЯ Й ВДАЧА

Недавня подорож президента Рузвелта в західні й південні стейти знайшла цікавий відгук аж за океаном. Підносять її вагу для американської політики ріжні европейські ґазети, вважаючи її, видно, за справу першорядної ваги.

Звичайно в таких справах добре поінформований „Манчестер Ґардіен" розглядає цю подорож у довшій передовиці, що глибиною своїх обсервацій відбивається різко від плитких нападеїй і однаково плитких похвал в американських ґазетах.

Щоб англійські читачі могли зрозуміти цю подорож, „Ґардіен" передовсім виясняє їм факт, що президент Злучених Держав займає рівночасно подвійне становище: з одного боку, він є головою держави, а тимсамим людиною понад партіями, а з другого боку, він є фактичним головою своєї партії. Як людина, що стоїть понад партіями, він не повинен мішатись у вибори; як голова партії, він повинен робити все, щоб ця партія перемогла при виборах. Очевидно, що ходити між цими двома крайностями, собі так різко суперечними, дуже важко: тому й президентові тяжко оминути поважну критику або з боку своєї або противної партії.

Справу ускладнює ще й розлам у Демократичній Партії. Тут виступають проти себе дві „школи", з котрих одну президент називає „консервативною", а другу „ліберальною". Президент Рузвелт стоїть з „ліберальною" частиною партії, але „консервативне" крило партії дуже сильне. Воно має передовсім велику силу у відсталому під суспільним оглядом півдні. Як президентові не вдасться повернути опінії Демократичної Партії на півдні в користь „ліберальних" реформ, то він при осінніх виборах усетаки програє, хочби навіть його партія перемогла.

У цій грі, міжпартійній та середпартійній, цікаву ролю грає американська преса. „Ґардіен" спостерігає, що ця боротьба дуже нахальна, себто нахальніша, гостріша, ніж така боротьба була би в Англії. Наприклад, противники „ліберальної" політики Рузвелта нападають його за те, що він зводить американську політику до рівня большевицької „чистки" й европейських „погромів". Президентові закидують безпощадність, кривавість, політичну неморальність. Словом, в Америці панує непримена політична атмосфера, серед котрої трудно співпрацювати не лише людям ріжних партій, але й людям з тої самої партії. Все це має своє джерело в нахальнім характері американського політичного життя. Вислідом цього є постійне оґірчення й неможливість співпраці навіть в економічних справах.

„Ґардіен" дальших злих наслідків не згадує, але думаючій людині не трудно догадатися, які наслідки можуть виринути для краю, котрого ріжні верстви перестануть зо собою співпрацювати для спільного добра. Приклади ріжних країв Европи кажуть нам це аж надто ясно.

НЕБЕЗПЕКА ВСЕ ЩЕ ВИСИТЬ

Війни між Чехословаччиною і Німеччиною нема, бо Франція, а особливо Англія станули були в обороні Чехословаччини. Та всеж таки небезпека висить над Чехословаччиною далі, а німецький міністер пропаганди, Гебельс, заявив недавно, що вони, цебто німці, не будуть могти надальше зносити, щоб у самім осередку Европи існувало таке джерело неспокою, як Чехословаччина.

Ще перед кількома роками, коли то в Німеччині взяв верх Гітлер, мусіла редакція берлінського соціялістично - демократичного часопису, „Форвертс" (Вперед), перенестися за границю. Тепер вона у Парижі і зветься **„Наєр (новий) Форвертс.** Часопис той пише в ч. 260 ось що: „В міродатних кругах німецької диктатури були рішені вмашируваи в Чехословаччину, навіть якби з того дійшло до війни. На чолі воєнної партії стоїть **Ґерінґ** (президент міністрів і парляменту). Він каже, що Чехословаччину можна так скоро заняти, що Франція не могла би вміщатися на час. Відпираючи напір із заходу, німецька армія моглаб зразу задержатись дефензивної (оборонної) тактики. Вирішилаб справу повітряна зброя. Пляни заняття Чехословаччини були вже готові в половині березня. Ґерінґ уважає війну тепер виґіднішою для Німеччини, ніж пізніше, бо за рік англійський та американський промисел в области летунства вже будуть так розбудовані, що перевага матеріялу по стороні противників може стати небезпечна, особливо, коли війна затягнеться.

„Частина ніецької генералиції противиться війні під цю пору, бо кадри ще не вистарчальні. Таксамо і корпус старшин та підстаршин не є одностайний, а вправлених резерв замало, Колиб війна затягнулася, то і воєнний матеріял не вповні вистарчальний, бо ось напр. повзи (тенки) виказують браки, які виказалися в часі занимання Австрії. Правда і це, що Німеччина стоїть на першім місці в областях оборони перед літаками, інструментів до циляння у стрілянні та у кермуванні літаками.

„Одначе опозиція не має переваги в очах політичного проводу, тимбільше, що головний командант, ген. Кайтель, є за скору війну. Але Гітлер ще вагається, хоч щораз більше прихиляється до думки, що війна неминуча".

Ось таке пише „Наєр Форвертс".

Не менше цікаві речі подає друга паризька, але вже французька ґазета, а то **"L'Oeuvre".**

Відомо, що Німеччина й Італія висилають цілі військові відділи до Еспанії на поміч генералові Франкові. Їм іде про ріжні політичні цілі, але також про випробування ріжних модерних воєнних засобів.

Згаданий французький часопис каже, що в декотрих дипломатичних кругах ходить по руках стенографічний протокол про один виклад, який мав у Берліні генералмайор **Зайхенав** перед спеціяльно запрошеними слухачами. Предметом його викладу були досвіди, пороблені німецькими старшинами в еспанській війні.

Райхенав підніс, що в останніх часах німецькі літаки мають першенство перед усіми іншими, а то завдяки тим змінам, які введено в них на підставі досвідів, зроблених в еспанській війні.

Німецькі легкі повзи показалися в Еспанії невистарчальними і тому мусіло міністерство війни впровадити тяжкі повзи, які вповні видержали роблені з ними проби. Затеж німецькі гармати, призначені для оборони перед ворожими повзами та літаками, показалися знаменитими.

Генерал Райхенав підніс з натиском факт, що присутність цілих соток німецьких летунів у таборі ґенерала Франка дала їм потрібний воєнний досвід і причинилася немало до витренування німецьких пільотів. Він зазначив нарешті, що громадянська війна в Еспанії ще довго триватиме. Стратеґічні й господарські огляди примушують Німеччину допомагати ґенералові Франкові до перемоги. Здобуті в Еспанії позиції і ті, що їх іще мож буде здобути, дадуть Німеччині змогу перервати на випадок потреби звязки Франції й Англії на Середземнім морю.

Ось таке говорив німецький ґенерал, а все те має значіння зуваги на будучу війну. Коли вона вибухне, не знаємо, але Гітлер не зречеться так легко думки „визволити 3½ міліона своїх земляків з чеської неволі". Коби то українці в Польщі мали таку „неволю"!

Клим Обух.

ПРИГОДА УКРАЇНСЬКОГО ЄПИСКОПА

(Подаємо цю статтю як ілюстрацію відношення римо-католицького клеру до українських ґреко - католицьких князів церкви. Беручи під увагу її автора, не можна припускати, що вона тенденційно протикатолицька. — Ред.).

„Нова Зоря", ч. 22, з 14-го липня ц. р., містить інтересне звідомлення д-ра Осипа Назарука з 34-го Евхаристичного Конґресу в Будапешті п. з **„Пригода нашого Єпископа. Найбільш нервозний день українців підчас 34-го Евхаристичного Конґресу в Будапешті".** Там читаємо м. і.:

Цілий суботішній день стояв під знаком того, що пополудні буде промовляти від українців на пленумі Конґресу українською мовою наш львівський єпископ - помічник, Преосв. Іван Бучко. Ми знали, що наш Владика ще в четвер, 26. 5., зголосився в тій справі у директора підготовного Виділу Евхаристичного Конґресу, каноніка Михайловича, і що той відповів „добре", з тим, що зголосить це секретарці того Виділу. Вона, повідомлена про це, заявила, що зараз порозуміється з о. Банґгою Т. І., властивим організатором Конґресу. Прийшовши від о. Банґи, повідомила нашого Владику, що він промовлятиме 3-го дня Конґресу, в суботу, бо наперед промовлятимуть представники держав.

Прийшла субота. Секретарка підготовного Виділу Конґресу телефоном питає Преосв. Бучка, чи порозумівся він у тій справі з польським кардиналом, Ґльондом. На це відповів Преосв. Бучко, що кардинал Ґльонд на Міжнароднім Евхаристичнім Конґресі та кий сам гість, як кожний інший єпископ. Він же не належить до організаторів конґресу. На це одержав відповідь, що з Польщі промовлятиме тільки один кардинал Ґльонд.

Тоді Преосв. Бучко пішов до директора підготовного Виділу Конґресу, кан. Михайловича, й заявив йому, що недопущення до голосу вважає образою католицького єпископа. Та директор підготовного Виділу, очевидно, на підставі інструкцій згори, нічого не міг на те порадити.

Тоді Преосв. Павло Гойдич, єпископ пряшівський, що добре володіє мадярською мовою, пішов до самого кардинала Шередія, примаса Угорщини, представив йому цілу справу й заявив, що побоюється, щоб українці демонстраційно не покинули Конґресу та що колиб не допущено тут до слова українського єпископа з українською мовою, то це вважатиме своєю образою від мадярів уся велика, поверх 40 міліонова українська нація і тої образи очевидно не забуде.

Ніщо не помогло. Нашого Владику до слова в Будапешті таки не допустили.

Довкруги того факту почалися всякі оправдання та перепросини. Інакше говорив кардинал Шереді, інакше о. Банґга Т. І., інакше кан. Михайлович. Та фактом є, що не проголошено ні передтим, ні тої ніякої засади, немовби з одної держави мав промовляти тільки один представник. І так, з Юґославії один говорив по хорватськи, один по словінськи; з Бельгії один говорив по французьки, один по фламандськи; з Румунії промовляли аж три представники: один говорив по румунськи, один по мадярськи, один по німецьки. Промовляв по московськи світський москаль, що живе в Будапешті, хоч москалів католиків зникаючо мало. Ба, промовляв своєю рідною мовою навіть неґр з орієнтальної італійської Африки. Тільки представника міліонів ґреко-католиків українців не допустили, щоби привитав конґрес своєю рідною мовою.

Правда, згадана вище секретарка в імені підготовного Виділу Конґресу запропонувала вкінці Преосвященому Бучкові ось що:

— Можете промовляти по українськи від радянської України.

На те відповів наш єпископ:

— Я гохштаплером не був і не буду. Я представляю український Єпископат Галичини.

На те відповів наш Єпископ: відповідь, що з Польщі промовлятиме тільки один польський кардинал Ґльонд.

Вечором тогож дня перепрошували ще телефонічно о. Банґга й кан. Балоґ і ректор семинарії, відомий мадярський письменник Тіґамер Тот (Тіґамер, це наше „Тихомир"). Розуміється, наш Єпископ не признав їм ніякої рації й виїхав з Будапешту перед кінцем торжества, який творило велике мадярське національне свято в честь св. Стефана. Не взяли участи в тім святі також усі інші наші Владики, ні українці взагалі.

Чи маю точно описувати обурення між нами, якого свідком я був? Прикро булоб це робити. Згадаю тільки дещо. Я чув оклики: „І так має виглядати Міжнародній Евхаристичний Конґрес?... Зґиздить свою мозок катол. Церкви з цілого світу й на його очах катол. єпископа не допускають до слова лише тому, що за ним не стоять ґармати, бо якаж інша причина тут? Ну, ми того не забудемо!"

Деяку полекшу принесли нам вістки, що проти такого поведення заявилися також визначні чужі владики, м. і. єпископ Кеніґрецу (Кральового Ґрадця). Чех сказав, що недопущення до слова українського єпископа не могло бути в інтересі Апостольської Столиці. Подібно висказався також архиєпископ Зари італієць Мунцані й інші.

Наші люди не всі відразу довідалися про вислід тої справи, але хто тільки довідався, то переважно зараз покидав Конґрес.

О. Назарко, організатор нашого паломництва на Конґрес, оповів мені опісля в тій справі ось-що:

„Я був в о. Банґи в понеділок, 31.5 веч., у льокалі „Мадярської Культури", при Марія-утца 23. Я сказав йому, що приходжу від української делеґації, передусім від преси, щоб знати, чому наш Єпископ не говорив. Він дав мені дві відповіді: 1. Що єпископ на час не зголосився і не дав до цензури своєї промови, а імпровізувати не дозволено. Та зараз додав, що це не рішальне. 2. Що у справах промов запитують найвищого єрарха даної держави, кого уповажнене говорити. Питали кард. Ґльонда; він сказав, що в імені цілої Польщі говорить тільки він сам. Як уже це відповів кард. Ґльонд, зголосився на письмі Єп. Бучко; тоді деякі члени Президії Конґресу були за те, щоб допустити Єп. Бучка, щоби промовляв в імені ґреко-католиків. Та досмертний предсідник усіх конґресів, владика з Намір, рішив, що обрядові причини тут ні при чім, бо тоді требаб допустити представників усіх обрядів. На мій запит, чомуж говорили представники ріжних меньшин і недержавних народів, відповів: Тому, що їх делеґував єпископат державної нації. Тому говорив напр: представник румунів під мадярами".

З того ясно, що до слова не допустила нашого єпископа інтервенція кард. Ґльонда.

Наші люди сильно на нього обурювались. А мені здається, що кард. Ґльонд невинний чоловік: адже діла́є на кожного традиція, а традиція римо-кат. духовенства в старій Польщі голосно і довго домагалася, щоб не допускати владик східної Церкви до ніякого місця в сенаті. Колиж по кривавих повстанням козацтва римо-кат. духовенство нарешті мусіло згодитися на це, то домагалося бодай того, щоб наш митрополит міг засідати в сенаті тільки по останнім римо-кат. єпископі - суфраґані...

Довга й нелегка була покута римо-катол. духовенства під Росією по упадку давньої Польщі. Та, як видно з описаних тут подій у Будапешті і ще передтим з подібного поведення в Познані, традиція це тверда поява і легко змінається навіть по тяжких подіях...

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина друга

39)

— Ну, так усі говорять — всміхнувся старшина.

— Маєш, діду, обіцяне! — ткнув дідові пачку махорки один з перших двох вояків.

— О, дякую! Дай вам, Боже, здоровля! — зрадів дід. — На тютюн у нас така посуха. Зміщаю з листям, або з дубовим мохом, то на цілий тиждень матиму що курити...

— А у вас люди і мох курять?

— Атож! Курять! От аби дим ішов...

— Коли так, то маєте ще одну — подав вояк другу осьмушку.

— Маєте і мою! Держіть шапку. — І від мене, діду! — на перебій заговорили вояки, кидаючи дідові пачки. — У нас такого добра багато!

Втішний дід подякував. Вояки відїхали, а дід іще довго дивився їм у слід.

— Добрі люди якісь... — муркотів сам собі. — Певно наші... Чи може оті онікиці якісь, що кажуть, бються з большевиками... Але... добрі люди...

З хат повибігала дітвора, повиходили і старші. Цікавилися, що це за військо прохало. Та дід не міг сказати.

— Балакають по нашому, а хто вони — Господь святий знає... Або наші, або козаки, безперечно.

У віддалі показалися ґрупи вершників і всі знову поховалися по хатах. В село вїхав невеликий, шабель у чотириста, полк. Старий, сивовусий ґенерал на переді, два полковники по боках, за ними прапор з вартою. Далі трійками їхали невеликі, мабуть здекомплетовані в боях сотні. Полк мовчки, не задержуючись, проїхав вулицею і зник за селом.

Прийшла нова влада на сельянські шиї...

V.

Смерком той же розїзд вернувся в село на перепочинок, а одночасно виконувати адміністраційну службу до організації цивільної влади у волості. Вояки поїхали до тих хат, що й попередньо, трохи знайомих уже хат, а старшина з одним до хати Бабенків, що була напроти, на другому боці вулиці. Зустрінула його стара посивіла мати Віри. Це була вже не та бадьора і жвава Марія, що півтора року тому, а скоріше стара і безсила, згорблена бабуся, збайдужніла до життя, що з дня на день чекає смерти. Так невигоди та душевні турботи змінюють людину за дуже короткий час.

Віри вдома не було. Старшина сказав „добрий вечір", та Марія відповіла на привитання байдуже, навіть не глянувши на нього.

— Чи ви не пізнаєте мене? — спитав її гість.

Марія глянула на старшину вже не так байдуже.

— А Бог ваз знає, не пригадую... Може десь і бачила... Так, бачила! — говорила, пригадуючись, — але де, не памятаю... Від такого життя і память коротшае, пане...

— Минулого року перед Великоднем, — пригадав їй старшина — коли ваше село розброїло мій відділ...

— О, то це ви!... Тепер пізнала!... Добрий вечір вам!

— Як же вас Бог милує? Як жилося під червоними? — перепитував старшина.

— Ох, пане! Страшно! — зідхнула Марія. — Мало того, що червоні звели на нашу гаду, забрали все, що ми мали... Ще й чоловіка, разом з іншими, забрали, невідомо де... Мабуть розстріляли!... Ми їздили скрізь, розпитували, а нас збували кпинами і насмішками. А по чоловікові всякі чутки пропали... Далася нам в знаки ця революція!...

Старшина посумнів.

— Ось як соціялізм будуть! — сказав, зідхнувши. — А закликають людей будувати нове життя... Чи багато з вашого села погинуло за пануванням червоних?

Марія стала перечислювати всіх, що з її чоловіком разом згинули невідомо де, а далі добавила:

— Та й попаду нашу також замордовано ще на весні. Хто замордував, невідомо... Одного ранку знайшли її заколену штиком на обійстю. В хаті все було переверне догори, певно шукали грошей... А Омеляненка нібито судово розстріляно... Якась побожна душа донесла, що він прихильник царату, ну, та й син зорганізував сотню... Решта інтеліґентів вивтікали, лише доктор зістався... Та й того, хоч старий уже, змобілізували червоні... Як Омеляненка розстріляли, то селяни бачили...

— Чомуж ви спротиву не робили! Я того по вашому селі не сподівався!

— Спротив?... З чим і з ким спротив ставити?... Ворог же залив цілий край... Та, подруге, і села теперь поділилися... Нагаєм обуха не перебєш...

— Сумно, та щож робити... — потішав Марію старшина. — Будемо вірити, що червоні вже не вернуться більше. Нас сила! Переможемо большевиків і заведемо лад і порядок у країні.

— А ваша влада хібаж узнає Україну?

— Узнає і не узнає — сказав старшина. — Але українців є більшість в армії Денікіна. Покищо ми воюємо зо спільним ворогом і не час на ріжні політично - національні претенсії. Коли переможемо большевиків, тоді і свої прав домагатимемось...

Прийшла Віра і розмова на якийсь час перервалася. Старшину вона відразу пізнала і наче з добрим старим знайомим привиталася. По вечері знов завязалася розмова. Старшина розповідав про свої пригоди і про свої пригоди й переживання. До українства стався вірних прихильно, але виявив себе твердим монархістом. Не вірив, що Директорія відбудує українську державність та виведе її з безладдя. Одначе не вірив і в успіх денікінської армії, коли не переведеться змін і реформ у верхах.

— Чи думаєте, панно Віро, — говорив він — що денікінія да візьме верх справді? Візьме, але не з теперішньою системою... У нас те саме, що й у вашій Директорії, коли вірити слухам. Та сама розполітикованість, вороженча груп, дезорганізація адміністраційного апарату. Потрібно твердої волі, твердих рук і голови, яка знала, чого хоче і що робить, та приборкалаб розпаношеність, заставила всіх виконувати свої накази. А в нас того нема... Всякі порядки обговорюють місяцями і видають на папері, правда, але й зістаються непримінені до життя безвартісними клаптиками... Виходять і зникають... А що твориться в дійсності — бодай не згадувати... Ми мусимо перемогти, та до того ще мусимо завести лад серед своєї ієрархії, поставити залізного диктатора і безоглядно підлягати його волі... А диктатура — це переходовий ступінь до монархістичної системи...

(Дальше буде)

Жалібне танго.

В літниськівім ресторані познайомилися він і вона. Оркестра грає ніжно-писливе танго. Він просить її до танго. Вона відмовляє. Він просить удруге:

— Тільки один, однісінький раз!

— Ну, то добре, — годиться вона з чарівною усмішкою. — Але танцюймо в похоронному темпі, бо я маю жалобу. Мій чоловік помер того тижня.

Не знайшли себе.

— Як то сталося, вуйку, що ти дотепер не оженився?

— Цілком звичайно: я шукав ідеальної жінки і вкінці знайшов її!

— Ну, і що?

— Але з того нічого не вийшло, бо вона шукала ідеального чоловіка!

З ДНЯ

ІНТРИГИ.

Нема нічого гіршого в товариськім і суспільнім житті, як інтриги. Ось живете собі з кимсь у найкращій дружбі і нічого, все в порядку: він вас любить, ви його. Сходитеся часто, балакаєте з собою і приємно вам разом сходить час.

Та ось одного дня ваш приятель чомусь у поспіху вас покинув. Дивно поводився. Не договорив чогось, махнув тільки рукою і, попросивши вибачення, або й ні, відійшов. Що сталося? Ви думаєте, передумуєте. Щож, певно мав якийсь особистий клопіт. Бож нераз і найбільші приятелі мають такі клопоти, про які не хочуть звірюватись. А може поганий настрій? Та, видно, щось мусить бути. Ось так ви бетеся з думками.

Та при другій зустрічі те саме. Видно, що це не був хвилевий настрій і не особистий клопіт. Щось глибше в тому.

ЩО ТАКЕ СТАЛОСЬ?

Що таке могло зайти? — дивуєтесь. Як би тільки ваш приятель прийшов до вас, розказав вам все по щирому, то справа виясниласяб. Але він мовчить і уникає вас. А навіть коли ви запитаєте, що сталось, то він вам відповість: „Та нічого. Чому ви питаєте?" А така відповідь обіллє вас холодом і припечатає дальшу дискусію.

Щож справді сталося? А сталося те, що хтось вас обмовив, хтось „пустив інтригу". Хтось підійшов до вашого приятеля і сказав, що ви так і так на нього говорили; або щось проти нього зробили. Зрозуміло, що інтригант, пускаючи ту інтригу, відразу взяв від своєї жертви зобовязання, що не зрадить його. „Я це вам у великому секреті говорю і прошу вас, щоб ви мене не видали", говорить інтригант. І жертва мовчить.

ЧОМУ ВІРЯТЬ ІНТРИГАНТАМ?

Заходить питання, чому відносно дуже великий відсоток вірить інтригантам? Нераз так буває, що довголітні приятелі, які ніколи не мали між собою ніякої сварки, один другому багато разів помагав і давав докази привязання та дружби, розійшлися тому, що одного з них підмовив інтригант. Що за скажена сила міститься в інтригах? Та сила міститься втому, що інтригант звичайно не зовсім бреше, тільки перекручує факти. А перекручення фактів це ще страшніше, ніж цілковита, видумана брехня. Інтригант наведе дещо з розмови іншого, наведе деякі річи, що той йому розказував. Але крім того він додасть цілком інші річи і вони його словам надають цілковито інший зміст.

Наприклад, приятель приятелеві міг сказати, що той купив собі погану краватку. Те саме він міг повторити інтригантові. Але інтригант це все вбрав у цілком інше плаття і переповів: „А, він вас критикував: говорив, що у вас нема найменшого смаку, що ви вбираєтесь як те опудало, що йому нераз стидно з вами йти між людей; а він казав, що ви собі недавно купили таку паскудну краватку, що аж смішно"...

„Краватка, краватка"... подумає собі жертва інтриганта. „Авжеж, що він мені говорив також за краватку". Його обличчя змінюється. Інтригант з радістю запримічує ту зміну і додає: „А бачите, я не брешу, нащо мені говорити неправду?" В нещасній жертві родиться злість на свого приятеля. Гадюка обвиває його серце.

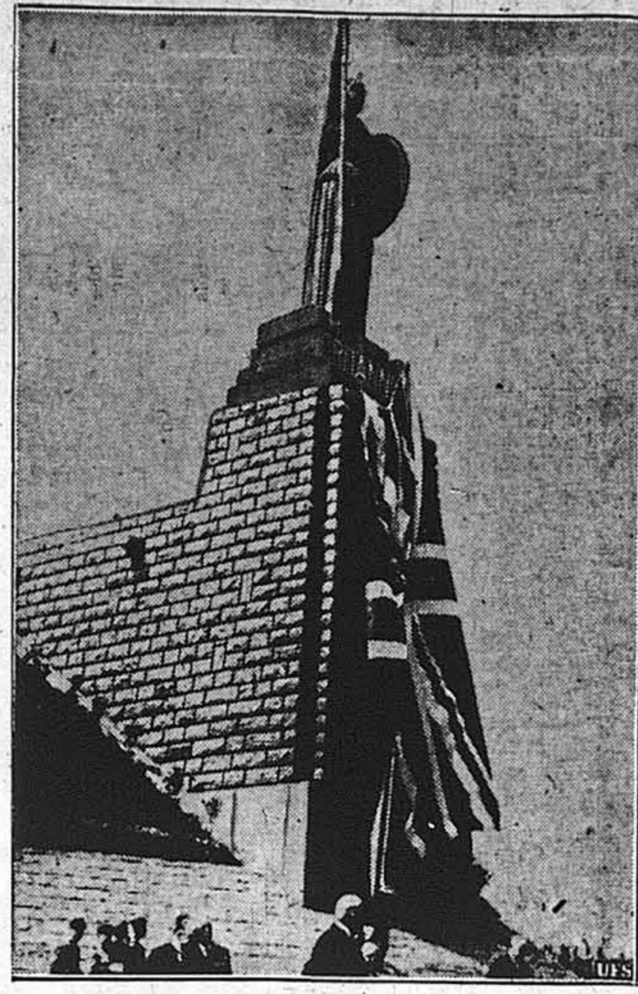
ІНТРИГИ В ОРГАНІЗАЦІЇ.

Та найгірше відбиваються інтриги в організації. Там також нераз можна побачити, що той чоловік, якого ви вважали своїм приятелем, якому ніколи не зробили ніякої кривди, а навпаки, нераз ви являли свою прихильність, нагло починає від вас „бокувати", або нераз і ворожо до вас відноситься.

Коли ви довше берете участь в організаційнім житті, то зараз догадаєтеся, що звідкись пішла інтрига. Але як інтриганта зловити, коли він заприсягнув свою жертву це в тайні держати? Ви навіть скоро догадаєтеся, хто саме пустив інтригу, а навіть приблизно вгадаєте, що наговорив. Та що з того, коли та інтрига хоронена „словом чести" і ви не можете до неї дібратись.

ІНТРИГИ РОЗТОЧУЮТЬ ОРГАНІЗАЦІЮ.

Такі інтриги мов червяки розточують організацію. Під омофором дискреції інтригантські гадюки вигніжджуються і родять яєчка для свіжих інтриг. Життя стає нестерпне. Ідея, для якої ви вступили до даної органїзації, вяне. Вам жаль, хочеться кричати до неба про пімсту, та це не помагає. Гадюки добре хоронені панциром дискреції. Тихцем вони запускають свої отруйні зуби в серце чесних людей і в той спосіб відгризають їх від організаційної праці.

СТАТУЯ НА ВІДВІДИНИ.

Спеціяльно на відвідини англійського короля в Франції відслонено отсей памятник Англії в французькому місті Болонь, саме проти того місця, де причалив королівський яхт.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Жалібна академія.

Ротердамська трагедія, виконана на приказ закривавлених катів большевицької Москви, якої жертвою впав вожд і духовий провідник українського революційно-визвольного руху, викликала серед української суспільности ще більше озлоблення та зненавидження до наших історичних ворогів і займанців. В неділю, 19. червня ц. р., влаштовано заходами Центрального Комітету Українських Національних Організацій нашої громади в память полеглого вожда і голови Проводу О. У. Н., Е. Коновальця, жалібну академію.

Підчас Служби Божої в греко-кат. церкві св. Володимира о. Й. Чаплинський відправив поминальну панахиду за упокій бл. п. Е. Коновальця. Церква була виповнена вірними.

В богослуженні і панахиді взяли організовану участь, прибрані жалібними лентами, з прапорами такі організації: Тов. Запорозька Січ, 234 від. У. Н. С.; Тов. Запорозька Січ, від. 3 У. Н. С.; Дочки України, від. 24 С. У. А.; Сестриці Любов, від. 37 У. Н. С.; Український Червоний Хрест, 20 і 21 від.; 65 від. ОДВУ. Також члени інших національних організацій.

О. Й. Чаплинський виголосив відповідну проповідь, таврюючи підлий злочин Москви як один з найогидніших, що кличе до пімсти ввесь український народ.

Народ наш під чотирма грабіжницькими займанщинами переживає справжні муки і насильство.

Віру, права і волю йому зрабовано. Знівечено його культурні надбання, провідну верству народу вимордувано, а ще інших запроторено у тюрми і заслання.

Пополудні відбулася жалібна академія в У. Н. Домі, при вул. Фултон.

На сцені виднів портрет вожда О. У. Н., прибраний вінцем з рож та вбраний жалібною лентою; по обох боках прапори: український і американський.

Академію відкрив хор Боян гимном американських українців „Далека Ти, а близька нам" під управою дяковчителя п. М. Ядловського.

Заст. голови Центрального Комітету, гр. М. Галінович, коротко пояснив зібраним ротердамську трагедію.

Святкову промову виголосив головний редактор „Націоналіста", гр. В. Душник з Ню Йорку.

В обширній і річевій промові шановний бесідник відкрив зібраним біографію бл. п. полк. Евгена Коновальця. Його ціле життя, від наймолодших літ, було присвячене виключно визвольним змаганням української нації. На кожному призначеному становищі він брав провідну і відповідальну участь.

Москва, виконуючи ганебний злочин морду на особі полк. Е. Коновальця, думала зліквідувати український революційний рух. Та тим вона тільки його поглибила і закріпила.

Програму концерту виконав хор Боян під управою дяковчителя п. М. Ядловського.

Промову до молоді англійською мовою виголосив голова У. Н. С. О. гр. В. Буката. Промова була річева і добре обдумана, так, що тут родженна наша молодь мала нагоду познайомитись ближче з діяльністю полк. Евгена Коновальця.

Потім візвав присутніх, щоб замість вінка на свіжу могилу зложили жертву на визвольну боротьбу, та щоб не оминути дружини і дітей погиблого голови О. У. Н.

Жертви зложили: Роман Слободян $10 дружині і дітям полк. Е. Коновальця; по $5: Дочки України, 24. від. С. У. А.; У. Ч. Х. 20 і 21 від. ОДВУ, К. Пілат; о. Й. Чаплинський $3; по $2: Ю. Гвіздь, М. Сухорський, П. Остапчук, І. Клок; по $1: М. Галінович, В Буката, С. Могила, Т. Миройко, П. Сташків, И. Вальчишин, Ю. Отаманчук, І. Воробель, К. Качуряк, А. Полянський, Т. Желінка, І. Желінка, А. Федуняк, Г. Ґерета, І. Фецула, Т. Чечіль, В. Чечіль, С. Ґенега, Н. Н., В. Федчишин, Я. Лещак, К. Дідур, Г. Кінащук, Ф. Несінка, М. Ґенега, М. Барна, М. Романович, М. Гульник, С Каша, М. Фецула, М. Ядловський, М. Гринішак, В. Вітушинський, А. Огар, Ева Ковальчук, панна А. Воробель. А. Сташків; В. Панчак 50 ц.; по 25 ц.: І. Богдан (мол.), Е. Поливчак, (мол.). Разом $74. При роздачі відзнак і жалібних кокард при вході до церкви зібрано $19.54; в У. Н. Домі $20.90. Увесь прихід разом $114.44. Розхід $22.90; залишено вкасі Центр. Комітету $10. Останих $81.54 переслано через Ц. У. ОДВУ: $30 дружині і дітям полк. Коновальця і $50.54 на визвольну боротьбу.

Роздачею відзнак і жалібних кокард та збіркою занялись члениці У. Ч. Х. 20 і 21 від. ОДВУ.

Академію закінчено відспіванням „Ще не вмерла Україна" та „Не пора".

Іван Клок.

—o—

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Молодеча орхестра.

Місцева українська молодь дбає про свою орхестру. В неділю, 24 липня, молодь при помочі старших громадян влаштувала приємну прогульку водою. Частина доходу з продажу тикетів буде вжита на виплату інструментів для згаданої орхестри. Досі закуплено інструментів за $500.

Треба зазначити, що та орхестра, під проводом проф. Дубаса, дуже гарно розвивається. Більше як 25 учнів беруть у ній участь. Але, як говорить професор Дубас, то замало і це число мусить скоро подвоїтись. В орхестрі є багато щирих і здібних хлопців, які трактують справу поважно. Та добре булоб, якби також їх родичі трохи допомогли їм. Тоді справа української орхестри булаб у скорому часі довершена.

О. Фостик.

Самовбивник.

До пана Цибульки влітає з гуком і шумом пан Чісничок.

— Ти, позич мені свій пістоль!

— Не можу, — відповідає пан Цибулька — бо перед першим я сам все думаю про самовбивство.

—o—

Бере живу участь у громадянськім житті...

— Чи йдеш тепер до клюбу?

— Так.

— Вернешся вчасно до дому?

— Так, але зо сніданням не чекай на мене!

КОЛЕСО ТАКОЖ МАЄ СВОЮ ІСТОРІЮ

—o—

Одним із перших його винахідників був Леонардо да Вінчі.

Коли дивимося, як тисячі наколесників їдуть гладкими дорогами або коли беруть участь у перегонах, навіть на думку нам не прийде, що колесо (байсикел) це старий прилад. Самособою нинішнє колесо багато інакше від його середньовічного прототипу, всеж ідея його подібна.

З кінцем 16-го століття геніяльний Леонардо да Вінчі нарисував модель машини, яку можна було порушувати, натискаючи ногами, при помочі шнура, який ішов від передніх кол до малого кола, до якого були прикріплені прилади, дуже подібні до педаль. Вся та машина спиралася на чотирьох деревляних колах, була дуже тяжка і мабуть тому невиспробований наш прадід не міг його впровадити в рух.

Та ще вчасніше були деревляні машини, які певно уліпшив да Вінчі своїм рисунком. Були це попросту візки на чотирьох колесах, без дна, які вправляли в рух рухом ніг.

Після Леонарда да Вінчі знову ніхто не старався уліпшити помисл колеса.

Стрічаємо його щойно у 18-столітті, вже як дитячу забавку на трьох колесах. Вправляли її в рух руками, обертаючи корбами, що були подібні до нинішніх педалів, а злучені з переднім поєдинчим колесом. Розгін переднього колеса, сьогодні вже зовсім закинений, вдержався лише на дитячих трициклях, що дуже пригадують нам протитип із доби пудрованих маркізів. У дальшому розвитку переднє колесо побільшувалося все більше, щоб осягнути якнайбільший обвід, себто, щоби покрити якнайбільше простору при одному оброті. Зате задні колеса малїли — і вкінці повстав тип колеса (байсикля) наших дідів. Можемо його ще бачити на старих фотографіях. Велитенське переднє коло, у промірі яких 4—5 стіп, з педалами, маленьке, високе сідельце, а ззаду друге смішне, маленьке колісце. На таких байсиклях їздили поважні панове з бокобордами, у защіплених під шию фраках, ясних штанах і циліндрах. Такий байсикель став усюди поширюватися, крім Англії. Королева Вікторія, як побачила раз товариство, що їхало такими байсиклями, сказала: „Гадаю, що це не лицює. Хто так їздить, не дає доказу свого старанного виховання".

Це друге, задне колісце не давало спокою конструкторам: щось треба зробити з цим смішним додатком! Наколесники спадали часто із близько 6-стопової висоти, тому треба було знизити цілу машину. Та не вміли це того зробити. Вкінці одна з англійських фабрик перекинула розгін на задне колесо, злучене ланцюхом і педаловими трибами. Оба кола були вже однакової величини і мали промір трохи більший від проміру колес нинішніх байсиклів.

Зчасом повстав новочасний байсикель, якому відтоді прибули ще гуми із згущеним повітрям, замість давних залізних обручів і повних гум. Зменшили теж тягар рами, що нині зроблена із сталевих рур, поправили сідельце, якому додали пружини. Все це сталося ще не так давно, бо 50 літ тому.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

БОФАЛО, Н. И.

З іменин на Рідну Школу.

Дня 17 липня Петро Замойський святкував свої іменини. Знайшлися приятельки, котрі занялися влаштуванням несподіванки для п. Петра і його дружини, а то: Анна Снайчук і Анна Менчак. Спросили ..ре число гостей і приятелів. А що п. Петро Замойський є знаний між українцями як добрий і совісний ремісник (будівничий), то всі запрошені радо удались до його городу, де заставлено столи смачними перекусками. Господарі всіх радо витали та щиро дякували за дарунки.

Присутні гарно забавились, а при тій нагоді не забули і про потреби Рідного Краю. На внесок п. А. Слотюка п. Евген Тимкович, як головний бесідник на тій забаві, попросив тих самих пань, котрі зладили цю несподіванку, щоби потрудилися збіркою. Жертвували: А. Слотюк $2; по $1: Замойський, А. Снайчук, А. Менчак, Д. Стефанюк, М. Сохан, Д. Колотило; по 50 ц.: Е. Тимкович, М. Вітровий, Т. Новосядлий; дрібними датками $1.50. Разом $11, які переслано через Обєднання на Рідну Школу в старім краю.

Анна Снайчук.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. И.

На народні цілі.

Т-во „Дністер", від. 310 У. Н. Союзу, на своїх річних зборах на заклик відділового секретаря Більського зложило свою жертву на Рідний Край. **Зложили на „Просвіту": М. Федас $1**; В. Венгринович 50 ц.; по 25 ц.: М. Більський, Н. Корчинський, М. Беймак, С. Пелехатий, Г. Кінаш, І. Сколоздра. На інвалідів Т. Курилас $1; на Рідну Школу Й. Раба 50 ц.

Нова служниця.

— Прошу пані, прийшов якийсь пан, але я боюся його впустити.

— Чи сказав, як називається?

— Ні. Коли я його запитала про те, він поцілував мене.

— Впусти... Це мій чоловік.

—o—

Наївність.

Чужинці оглядають музей.

Провідник: А ось тут, моє панство, бачите випхане звірятко, вартости пять тисяч злотих.

— Справді? А скажіть, будь ласка, чим саме є випханий цей примірник?

WPA ПОМАГАЄ ПОБОРЮВАТИ НЕДУГУ ПІСТРЯКА.

—o—

Проект під зарядом Адміністрації Праці в Гартфорді, Конетикот, зазначує крок уперед проти контролі недуги пістряка (рака).

Проект, що його призначено до помочи розсліджувати недугу пістряка в сучасного її будучих поколінь Гартфорду, збільшуючи тим чином можливість лікування, має за завдання збирати і робити поазбучні списки всіх тамошніх випадків смерти, які спричинила недуга пістряка впродовж останніх пятнацятьох років. Кожний окремий реєстр крім імен, віку, пола та інших даних обіймає теж інформації про тип пістряка недужого, опис його положення та всі інші відомості, при помочі котрих можна буде точно пізнати недугу в нащадків померлих жертв пістряка.

Цей проект, запропонований Стейтовим Зарядом Здоровля і Бюром Статистик Життя, невеликий, одначе видатний, з огляду на вагу, надану медичними знавцями про знання „родинної історії пістряка" у хворої людини, що старається пізнати ознаки, котрі можуть вказувати на недугу рака. Деякі знавці тої недуги заявляють, що одинока надія на лікування пістряка лежить у вчаснім і правильнім пізнанні ознак недуги, а також тилу і його положення. Люди можуть багато скористати, коли зрозуміють вагу лікарських оглядин, а лікарям буде багато легче знайти методи підчас основного лікування, коли будуть повні родинні записки. Такої думки є визначний знавець пістряка, д-р Мавд Слей з Шікаго, котрий провів поверх трицять літ, студіюючи білу миш у лябораторії, досліджуючи її пістряка. З тих студій виходить, що склонність недуги пістряка одідичується і навіть його тип і положення походять з наслідства.

Статистично слідчий проект Гартфорду це один з багатьох проектів WPA, котрий затруднює вбогих робітників для студій, призначених до помочи в боротьбі з недугою пістряка. Заанґажовано групу умових (білоковнірцевих) допомогових робітників під проводом д-ра М. Белкіна для досліджування недуги пістряка при помочі мікроманупулятора, вживаного до студій формації клітин у Гарвардській Медичній Школі. Урядовці публичного здоровля, основники проекту заявляють, що допомога WPA показалась необхідною у посуненні поступу тої праці.

У Лічниці Ню Йорк Меморіял, де лікують недугу пістряка, робітники WPA студіюють технічну сторону для продукції тз. нютронів у великих розмірах, що являється новим способом лікування. Нютрони винайдено у лічниці 1932 року і кажуть, що вони сильніші від раду, а також успішніші, бо не мають у собі олова. Хоч дослідники нютронів ще не виявляють стійного поступу, то на розвиток нових метод лікування знавці недуг пістряка покладають свої надії.

Вповні засоблену у прилади лябораторію лічниці передано до розпорядимости штабові WPA інжинірів, техніків, біольоґів і дослідників. Визначні вчені з Колюмбійського університету, Лічниці Меморіял, Римського університету й інших інституцій співпрацюють зо штабом.

Мешканці Бруклина, дільниці міста Ню Йорку, котрі мають недугу пістряка, користають з наймодерніших метод лікування в новій лічниці, викінченій минулого року Адміністрацією Поступу Праці. Двіста пядесять робітників дістали працю на тім проєкті, котрого роками рішуче домагалися шпитальні власті Бруклина.

РЕКОРДОВІ ПЛИВАЧКИ.

Каерина Ровлз Томсон з Майема Біч, Флорида, що здобула перемогу підчас пливацьких перегонів на 880 ярдів, та Марджорі Ґестринг з Анджелеса, чемпіонка в скаканні у воду з висоти трьох метрів.

ВІДОЗВА ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ОРІХОВЕЦЬ, ПОВ. СКАЛАТ.

Вже в попередніх листах ми зверталися до Вас з гарячим проханням помогти нам у розбудові Народнього Дому в Оріхівці. Розбудова та досі стоїть на добрій дорозі: фундаменти вже скінчені, цеглини на місці вже є 7,000 штук, а решту, 33,000, випалюється. Тисяча цегли коштує коло 30 злотих. Мулярі за вимурування фундаментів взяли 230 злотих.

На дерево на стелю і дах та на бляху буде нам потрібно готівки. А тепер переднівок і дуже трудно в нас про які-небудь гріш. Всі радо спішать із працею, але грошей не мають, то й не дають. Ми далі всю свою надію покладаємо на Вас та прохаємо нам далі помогти. Гроші просимо ласкаво слати на руки Федька Ткачика.

Ми мусимо спішити з будовою, і мусимо цього року будинок конче взяти під дах. Бо позволення на будову нам цього року кінчиться і коли ми не використаємо його, то на другий рік треба буде знов старатись позволення. А це дуже тяжко дістати, крім того получене з коштами. Тож просимо Ваш комітет подвоїти працю і зібрати на ту ціль жертву. Бажаємо Вам усім кріпкого здоровля.

Видїл Читальні „Просвіти" в Оріхівці.

НІМЕЧЧИНА ЗАКУПИТЬ БРАЗИЛІЙСЬКУ СОЮ.

Міністер рільництва Коста дістав повідомлення про вислід хемічної аналізи бразилійської сої в Німеччині. На підставі основної аналізи стверджено, що бразилійська соя має в собі 19 процінтів протеїни, отже більший процент від манчуцької сої. Манчуко продукує річно 60 міліонів міхів сої, яку збувають всю до Европи для промислових цілей. З неї виробляють 20 ріжних продуктів. Німеччина постановила купувати сою в Бразилії, що причиниться до збільшення її продукції в краю. Міністер Коста постановив розділити більшу скількість насіння між рільників.

—o—

СТРАШНА ПОЖЕЖА ВІД ПОЧЕСНИХ СТРІЛІВ.

Велитенська пожежа знищила майже зовсім місцевість Сан Педро до Ріо в Португалії, де згоріло кількадесять домів з господарськими будинками, худобою і збіжжям. Пожежа повстала від вистрілів сліпими набоями підчас весілля. Шкоди велитенські.

ПЕРЕСЕЛЕННЯ В БРАЗИЛІЇ.

Бразилійський президент Жетуліо Варґас заявив, що життеві справи Бразилії вимагають, щоб заселити середущі і західні землі краю. Вже у 18 столітті плила туди людська струя, а до Европи відпливала звідтам струя золота. „Тепер — говорив президент — ми мусимо шукати розлогих урожайних піль, де можна буде управляти культуру ріжних ростин, а з лона землі добувати дорогоцінний метаь, з якого будемо виробляти предмети, що будуть нам служити до оборони рідного краю і причиняться до розвитку нашого поступу".

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

(55)

Коли зчинилася буря з приводу втечі Тарзана, з усіх сторін почали надбігати інші чорні мешканці, військові і цивільні. Довідавшися, що сталося, вони бігли далі і передавали цю вістку іншим. Згодом ціла та оселя гомоніла про ніщо інше, як лиш про те, що „білий дикун", за якого вважали Тарзана, втік з тюрми. Вкупі з тим почали також творитись леґенди.

В той сам час у нетрах крок за кроком розвивалась інша драма. Док пильно з укриття слідкував, куди йдуть дикуни і що роблять зо своїми вязнями. В його голові що хвилини зроджувався якийсь новий плян, якби то визволити Дика й Івонну. Але він покищо отягався з виконанням цих плянів. Вбільшості це були пляни, які цілком певно закінчилисяб траґічно.

Та він знав, що прийде хвиля, вякій він таки буде мусіти зважитись на один плян, навіть колиб йому прийшлося разом з іншими згинути. Сівши на велику галузь, він почав рахувати стріли. Всіх стріл було 16, а всіх дикунів було 19. Навіть колиб йому вдалося кожною стрілою вбити одного, то всетаки ще три дикуни залишаться при житті.

Подумавши ось так, він рішився на інший плян. Це був теж очайдушний плян, та Док почав уже нетерпеливитись і закидати собі боягузтво. Він рішився поспішно перескакувати дерева і зрівнятися разом здикунами. А коли це буде зроблене, він рішив щось почати. Що саме? Він сам не хотів довго над тим роздумувати. „Хай діється воля Божа", подумав.